

TURINYS

Straipsniai ir pranešimai

G. B i a l ų ų s k i s. Šv. Brunono mirties vieta (su reziume vokiečių kalba)	5
T. B a r a n a u s k a s, G. Z a b i e l a. Mindaugo dvaras Latava (su reziume anglų kalba)	21
V. A l m o n a i t i s. Vokiečių ordino įsigalėjimas Žemaitijoje 1404–1406 m. (su reziume anglų kalba)	41
D. B a r o n a s. Apie Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės karinį potencialą artilėrijos požiūriu (XVI a. vidury) (su reziume anglų kalba)	51
A. T y l a. Lietuvos užsienio politikos kryptys paskutiniajame XVI a. dešimtmetyje (su reziume anglų kalba)	76
D. K a r v e l i s. Komunikacija lokalinėje visuomenėje XVI a. pabaigoje – XVII a. I pusėje pagal Biržų kunigaikštystės valdų inventorius ir instrukcijas. (Tyrimo problematika) (su reziume anglų kalba)	96
L. A n u ž y t ė. Žemaitijos bajorų testamentai XVI a. pabaigoje–XVII a. pradžia (su reziume anglų kalba)	119
T. B a i r a š a u s k a i t ė. Vladimiras Gadonas (XIX a. I pusės Žemaičių bajoro sociokultūrinis portretas) (su reziume anglų kalba)	143
J. L e b i o n k a. Polonizacijos procesas Širvintų krašte XIX a. antrojoje pusėje (su reziume anglų kalba)	164
R. L a u k a i t y t ė. Mėginimai sovietizuoti Lietuvos Bažnyčią 1944–1949 metais (su reziume anglų kalba)	178
M. P o c i u s. Antisovietinis ginkluotas pasipriešinimas Lietuvoje 1944–1953 m.: represinių struktūrų nuostoliai ir civilinių gyventojų netektys (su reziume anglų kalba)	198

D. Blažytė. Sovietinė kampanija prieš Lietuvos muzikus 1947–1948 metais (su reziume anglų klaba)	223
H. Šadžius. VK P (b) CK Lietuvos biuro veikla organizuojant tautinio pasipriešinimo slopinimą (su reziume anglų kalba)	240
E. Grunskis. Sovietinių „liaudies gynėjų“ („stribų“) Lietuvoje istoriografija (su reziume anglų kalba)	271

Publikacijos

G. Gustaitė. Jurgis Matulaitis: asmenybės atšvaitai laiškuose	289
G. Rudis. Petro Kubiliūno malonės prašymai (1934–1937 m.)	300
A. Gaigalaitė. Penkiolika Ernesto Galvanausko laiškų	331
V. Kašauskienė. Represinių įstaigų medžiaga apie Lietuvos moksleivių antisovietinę raišką 1952–1953 metais	374

Recenzijos, apžvalgos, anotacijos

E. Ivanauskas. Ar XV–XVI a. diržų ir piniginių apkaluose vaizduojami motyvai – krikščioniški simboliai?	384
D. Staliūnas. <i>L. Zasztowt. Kresy 1832–1864. Szkolnictwo na ziemiach litewskich i ruskich dawnej Rzeczypospolitej</i>	387
A. Prašmantaitė. Inwentarz materiałów do dziejów Kościoła Katolickiego w Archiwum Wileńskiego Gubernatora Wojennego, opracował M. Radwan	391
A. Gaigalaitė. Istorikės pamąstymai perskaičius E. Motiekos, R. Miknio ir R. Lopatos monografijas	395
V. Kašauskienė. Lietuvos Respublikos ministrai pirmininkai (1918–1940)	407
S. Buchaveckas. <i>Viktoras Maldžiūnas. Išaugau Vilnijoje: (Atsiminimai)</i>	414
S. Buchaveckas. <i>Jan Pięta, Wanda Krystyna Roman, Maciej Szczurowski, Polaci internowani na Litwie 1939–1940</i>	417
Č. Ba už a. <i>Alfred Erich Senn. Bundanti Lietuva; Alfred Erich Senn. Gorbačiovo nesėkmė Lietuvoje</i>	422

Archyvų saugyklose

R. Dirsytė. Kosakovskių šeimos archyvas Lietuvos nacionalinėje Martyno Mažvydo bibliotekoje	429
--	-----

Mums rašo

E. Ivanauskas. Išskirtos lietuviškuose pusapvaliuose lydinuose	440
D. Steponavičienė. Dar vienas inkunabulas?	441

P. K u l i k a u s k a s. Kauno Vytauto Didžiojo kultūros muziejaus priešistorinis skyrius 1936–1940 metais.....	447
---	-----

Bibliografija

R. S t r a z d ū n a i t ė. Lietuvos istorijos instituto leidinių 1997 metų bibliografija	455
---	-----

Mokslinio gyvenimo kronika

S. U r b a n a v i č i e n ė. Svarbiausi 1997 m. Lietuvos istorijos instituto mokslinės ir mokslinės organizacinės veiklos rezultatai.....	460
V. M i l i u s. Nauja Lietuvos istorijos instituto taryba	463

Konferencijos, pasitarimai, simpoziumai

A. V a s i l i a u s k i e n ė. Renginiai minint Lietuvos Katalikų Bažnyčios kronikos 25-metį.....	464
I. S e l i u k a i t ė. Konferencija B. Buračo 100-mečiui.....	469
R. L e v i š k a i t ė-S p e r s k i e n ė. Lietuvos istorijos draugijos (LID) V suvažiavimas ...	470
G. G u s t a i t ė. Konferencija Vilniaus universitete.....	472
V. M i k u t a v i č i ū t ė. Etninė konferencija Vytauto Didžiojo universitete.....	473
N. K a i r i ū k š t y t ė. „Žygis į Vilnių 1939 10 27–29 d.“	474
A. O r e n t a i t ė. Lietuvių katalikų mokslo akademijos Klaipėdos skyrius	476
V. R i m k u s. Žemaičių tautodailė	479
L. K l i m k a. Mokslo istorikų konferencija „Scientia et historia–97“.....	479
D. V i l i m a s. Konferencija „Motiejus Strijkovskis ir jo laikų Lietuvos istoriografija“....	481
V. M i l i u s. Skuodo savivaldybei – 425 metai	483
S. B u c h a v e c k a s. Diskusija apie pokario antisovietinę rezistenciją Lietuvoje	483
V. M i l i u s. Etnologija Lietuvių katalikų mokslo akademijos XVII suvažiavime	484
T. B a i r a š a u s k a i t ė. Totoriai bei karaimai Lietuvoje: praeitis ir dabartis	485
L. K v i z i k e v i č i u s. Tarptautiniame numizmatikos kongrese Berlyne	488
V. R i m k u s. Šiauliai: miesto istorija, dabartis ir perspektyvos	489
I. L u k š a i t ė. Konferencija Vokietijoje, skirta pirmosios lietuviškos knygos jubilejui	490
S. D z e n u š k a i t ė. Konferencija „Katalikų bažnyčia ir Lietuvos mokykla“	491
A. A n u š a u s k a s. Tarptautinė konferencija „Pasipriešinimo totalitariniams režimams istorijos tyrimo problemos“	493
D. B a r o n a s. Konferencija „Lietuvos ir Lenkijos ginklų tradicijos amžiams bėgant“ ...	494
V. R i m k u s. Konferencija, skirta Liongino Šepkos atminimui	496

R. Guzevičiūtė. Tarptautinis simpoziumas Sankt Peterburge	496
D. Blažytė. Lietuvos Respublikos Konstitucija penkerių metų retrospektyvoje	497
D. Cholopova. Antroji konferencija: „Sentikiai Lietuvoje: 1997 metų ekspedicijos medžiaga ir tyrinėjimai“	498
I. Kvizikevičius. Konferencija „Lietuvos miestai ir miesteliai archeologijos duomenimis“	499

Ekspedicijos

V. Vaitkevičius. Archeologinių paminklų tyrinėjimai Lietuvoje 1997 metais	501
V. Milius. Lietuvos istorijos instituto 1997 metų etnologinės ekspedicijos.....	521

Mūsų jubilatai

S. Matulaitytė. Lietuvos kultūros ir mokslo istorikė Irena Petrauskienė.....	526
Ž. Šaknys. Etnologė Irena Regina Merkienė	
A. Varnas. Archeologas Jonas Stankus.....	534

In memoriam

I. Lukšaitė. Vanda Daugirdaitė-Sruogienė	536
V. Urbanavičius. Kazimieras Vainoras.....	538
J. Tumelis. Aleksandras Plateris.....	540
A. Gaigalaitė. Vincas Martinkėnas.....	541
Referatas (anglų ir vokiečių kalbomis)	545

CONTENTS

Articles and Reports

G. B i a ľ u ņ s k i. The Death Place of St. Bruno (Summary in German)	5
T. B a r a n a u s k a s, G. Z a b i e l a. The Latava Manor of Mindaugas (Summary in English)	21
V. A l m o n a i t i s. The Dominance of the German Order in Samogitia in 1404–1406 (Summary in English)	41
D. B a r o n a s. The Military Potential of the Grand Duchy of Lithuania According to its Artillery (the Mid–16th C.) (Summary in English)	51
A. T y l a. Trends of Lithuanian Foreign Policy in the Ninetees of the Sixteenth Century (Summary in English)	76
D. K a r v e l i s. Communication in the Local Society at the End of 16th– First Half of 17th Century by the Biržai Principality Estate Inventories and Instructions: (Research Problem) (Summary in English)	96
L. A n u ž y t ė. Testaments of the Nobles of Samogitia (the End of the 16th– the Beginning of the 17th Century (Summary in English)	119
T. B a i r a š a u s k a i t ė. Vladimiras Gadonas: (a Sociocultural Portrait of Samogitian Noblemen of the First Half of nineteenth Century) (Summary in English)	143
J. L e b i o n k a. The Process of Polonization in Širvintos Region During the Second Part of 19th Century (Summary in English)	164
R. L a u k a i t y t ė. Attempts to Sovietize the Lithuanian Catholic Church in 1944–1949 (summary in English)	178
M. P o c i u s. The Armed Resistance in Lithuania in 1944–1953: the Losses of Repressive Structures and Civil People (Summary in English)	198

D. Blažytė. The Soviet Campaign Against the Lithuanian Musicians in 1947–1948 (Summary in English).....	223
H. Šadžius. Activities of the Lithuanian Bureau of CC of the CPSU in Organizing the Suppression on the National Resistance (Summary in English).....	240
E. Grunskis. The Historiography of „People’s Defenders“ („Stribai“) in Lithuania (Summary in English)	271

Publications

G. Gustaitė. Jurgis Matulaitis: Reflections of Personality	289
G. Rudis. Petras Kubiliūnas’ Appeals for Pardon (1934–1937)	300
A. Gaigalaitė. Fifteen Letters of Ernestas Galvanauskas	331
V. Kašauskienė. Material Collected by Repressive Organizations About the Anti-Soviet Manifestations of the Lithuanian School Children in 1952–1953	374

Reviews, Surveys and Annotations – 384

In the Depositories of Archives

R. Dirsyte. The Kossakowski Family Archive in the Lithuanian National Martynas Mažvydas Library	429
---	-----

Our Correspondence

E. Ivanauskas. Cuts in the Lithuanian Sem-Circular Alloys	440
D. Steponavičienė. Still One More Incunabulus?	441
P. Kulikauskas. The Pre-Historic Department at the Vytautas Magnus Museum of Culture in 1936–1940	447

Bibliography – 455

A Chronicle of Scientific Life – 460

Anniversaries – 526

In memoriam – 536

Abstracts (in English and German) – 545

INHALT

Artikel und Berichte

G. B i a ł u ŋ s k i. Zur Todesstätte des Hl. Bruno (Zusammenfassung in Deutsch).....	5
T. B a r a n a u s k a s, G. Z a b i e l a. Landgut von Mindaugas Latava (Zusammenfassung in English).....	21
V. A l m o n a i t i s. Befestigung des Deutschen Ordens in Samogitia im Jahre 1444–1446 (Zusammenfassung in English).....	41
D. B a r o n a s. Artillerische Kriegspotential des Großfürstentums Litauen (Mitte des 16.Jh. (Zusammenfassung in English).....	51
A. T y l a. Aussenpolitikrichtungen in Litauen im letzten Jahrzehnt des 16. Jh. (Zusammenfassung in English).....	76
D. K a r v e l i s. Kommunikation der lokalen Gesellschaft am Ende 16.– erste Hälfte 17. Jh. nach Herrschaftinventare und Instruktionen des Fürstentums Biržai: (Forschungsproblematik) (Zusammenfassung in English).....	96
L. A n u ž y t è. Samogitische Adelstestamente (Ende 16.–Anfang 17. Jh.) (Zusammenfassung in English).....	119
T. B a i r a š a u s k a i t è. Vladimiras Gadonas: (das sozialkulturelle Bild des samogitischen Adels der erste Hälfte des 19. Jh.) (Zusammenfassung in English).....	143
J. L e b i o n k a. Polonisationsprozess im Land Širvintos (zweite Hälfte des 19. Jh.) (Zusammenfassung in English).....	164
R. L a u k a i t y t è. Sowjetisierungsversuche der Kirche in Litauen im Jahre 1944–1949 (Zusammenfassung in English).....	178
M. P o c i u s. Bewaffnete Widerstand in Litauen im Jahre 1944–1953: Verluste der Repressionsstrukturen und ziviler Bevölkerung (Zusammenfassung in English).....	198
D. B l a ž y t è. Sowjetaktion gegen Musiker in Litauen im Jahre 1947–1948 (Zusammenfassung in English).....	223

H. Š a d ž i u s. Tätigkeit der Büro der ZK VKP(b) Litauens, organisierend Unterdrückung des nationalen Widerstandes (Zusammenfassung in Englisch)	240
E. G r u n s k i s. Historiographie der sowjetischen Volksverteidigen “stribai” in Litauen (Zusammenfassung in Englisch).....	271

Publikationen

G. G u s t a i t ě. Jurgis Matulaitis: Persönlichkeit in Briefe.....	289
G. R u d i s. Gesuche um Gnade von Petras Kubiliūnas (1934–1937).....	300
A. G a i g a l a i t ě. Fünfzehn Briefe von Ernestas Galvanauskas	331
V. K a š a u s k i e n ě. Material der Repressionsanstalten über die antisowjetische Tätigkeit der Schülern im Jahre 1952–1953	374

Rezensionen. Übersichten. Annotationen – 384

Archivaufbewahrungen

R. D i r s y t ě. Kossakowskis Familienarchiv in der Martynas Mažvydas Bibliothek	429
---	-----

Briefe

D. S t e p o n a v i č i e n ě. Noch eine Inkunabel?.....	441
P. K u l i k a u s k a s. Prähistorische Abteilung in Vytautas der Grosse Museum Kaunas im Jahre 1936–1940	447

Bibliographie – 455

Chronik des wissenschaftlichen Lebens – 460

Unsere Jubilare – 526

In memoriam – 536

Referat (in Englisch und Deutsch) – 545